Yhteiskuntapolitiikka 13.10.2025

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Kirjallinen kuulemispyyntönne 1.10.2025

HE 81/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain, valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan Kansaneläkelaitoksen hallintoon tehtäviä muutoksia ja täsmennyksiä, rutiininomaisten avustavien tehtävien siirtomahdollisuutta yksityisen tahon tehtäväksi, päätöksiin liittyvien yhteystietojen ilmoittamisen muuttamista, tiedonsaanti- ja käsittelyoikeuksia laajentamista sekä mahdollisuutta päätösten sähköisen tiedoksiannon laajentamiseen. Lisäksi ehdotetaan valtiontalouden tarkastusvirastolle annettavaa oikeutta tarkastaa Kansaneläkelaitoksen toimintaa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry toteaa hallituksen esityksen sisältävän kokonaisuudessaan monia yksityiskohtia, joilla olisi vaikutusta sekä Kansaneläkelaitoksen päivittäiseen työhön että sen rooliin yhteiskunnassa. Teknisten töiden ulkoistaminen yksityisille yrityksille sekä sähköisten päätösten lisääminen esitetyllä tavalla vain Kansaneläkelaitokselle, eriyttäisi tarpeettomalla tavalla eri sosiaaliturvan toimeenpanijoiden työtä toisistaan.

Kelan tiedonsaantioikeudet

Tiedonsaantioikeuksien laajentamisen tavoitteena todetaan olevan edistää Kansaneläkelaitoksen etuusjärjestelmien ja sen oman toiminnan kehittämistä palvelevan tutkimustehtävän toteuttamista. SAK ei pidä Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuksien laajentamista lukuisiin eri rekistereihin ja henkilötietoihin tarkoituksenmukaisena. Tiedonsaantioikeuden laajentamisessa esitetyllä tavalla ei ole kyse Kansaneläkelaitoksen välttämättömien tietojen saamisesta perustehtäviensä ja etuudenmaksun hoitamiseksi.

Sosiaaliturvaetuuksiin kohdistuvaa tutkimustoimintaa tehdään Kansaneläkelaitoksen lisäksi jo mm. Eläketurvakeskuksessa sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella, eikä tiedonsaannin lisäys toisin päin ole perusteltua. Tiedonsaantioikeuksien lisääminen lähes kaikkiin henkilökohtaisiin tietoihin terveyden, verotuksen, luottotietojen, oleskelulupien tai varhaiskasvatuksen ja sosiaalihuollon asiakkuuksien osalta vain tutkimustiedon valossa on todella arveluttavaa.

SAK toteaa, ettei Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeuksien laajentamista esitetyllä laajuudella tule hyväksyä, vaikka lausuntopalautteen jälkeen lakiehdotusta tarkennettiin ja kavennettiin.

Yhteiskuntapolitiikka

SAK pitää tarpeellisena kuitenkin arvioida sosiaaliturvan ja sosiaalipalveluiden tutkimusta tekevien organisaatioiden tiedonsaantioikeuksia ja mahdollistaa tietosuoja huomioiden näiden tahojen yhdenvertainen tiedonsaanti.

Kelan sähköiset tiedonsaantioikeudet

Kansaneläkelaitokselle esitetään laajennettavaksi mahdollisuutta päätösten sähköiseen tiedoksiantoon. SAK näkee sähköisen asioinnin ja päätösten antamisen lisäämisen olevan hyvä tavoite. Suurin osa kansalaisista kykenee sähköiseen asiointiin ja kokee sen helpottavan myös viranomaisten kanssa toimimista.

Osa Kelan eri etuuksien hakijoista on kuitenkin heikommassa asemassa olevia, ikääntyneitä, vammaisia tai sairaita henkilöitä. Näillä henkilöillä voi olla rajoitteita käyttää tai ymmärtää sähköistä palvelua. Monet heistä saavat apua sähköiseen etuuden hakemiseen omaisilta tai muilta läheisiltä. Tämä ei näin ollen tarkoita, että he olisivat itse kykeneviä vastaanottamaan viestit tai päätökset sähköisillä kanavilla. Sähköisessä hakemuksessa tulisikin olla kohta, jossa voisi ilmoittaa, jos haluaa päätöksen paperisena.

SAK toteaa, että vaikka lausuntokierroksen jälkeen esitystä on tältä osin muokattu, SAK näkee ehdotuksessa edelleen ongelmia.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Pirjo Väänänen
sosiaaliasioiden päällikkö
pirjo.vaananen@sak.fi